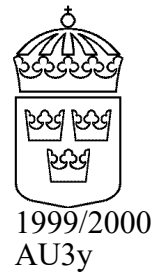

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

1999/2000:AU3y

Preliminära ramar för utgiftsområdena 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet och 14 Arbetsmarknad och arbetsliv åren 2001–2003

Till finansutskottet

Finansutskottet har genom beslut den 27 april 2000 berett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över 2000 års ekonomiska vårproposition (prop. 1999/2000:100) i de delar som avser den ekonomiska politiken, utgiftstaket m.m. samt över de motioner som kan komma att väckas med anledning av propositionen, i de delar som avser arbetsmarknadsutskottets beredningsområde.

Utskottet yttrar sig i det följande över propositionens avsnitt 1 Finansplan, avsnitt 4 Budgetpolitiska mål och statsbudgeten, avsnitt 7 Utgiftsramar åren 2001–2003 såvitt avser utgiftsområdena 13 och 14 samt bilaga 2 Avstämning av målet om en halverad arbetslöshet till år 2000.

Utskottet yttrar sig över följande motioner:

Fi12 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkandena 1, 6 och 7 (alla delvis) samt 12, 13 och 20 (delvis)

Fi13 av Alf Svensson m.fl. (kd) yrkandena 1, 3, 10 och 14 (alla delvis) samt 15

Fi14 av Lennart Daléus m.fl. (c) yrkandena 1, 2 och 4 (alla delvis), 7 samt 9 och 17 (båda delvis)

Fi15 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkandena 1, 6 och 14 (alla delvis) samt 15, 16 (delvis) och 26.

Fi46 av Inger Lundberg m.fl. (s)

I utskottets yttrande 1999/2000:AU4y redovisas utskottets synpunkter på propositionens förslag såvitt avser tilläggsbudget för 2000 avseende utgiftsområde 14.

1 Inledning

Regeringen föreslår i propositionen att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer som regeringen förordar för den ekonomiska politiken (yrkande 1), fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för år 2003 till 847 miljarder kronor (yrkande 3) samt god-

känner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för åren 2001–2003 som riktlinje för regeringens budgetarbete (yrkande 6).

Yttrandet är disponerat på följande sätt. I avsnitt 2 yttrar sig utskottet över de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken och om propositionens bilaga 2. Avstämning av målet om en halverad arbetslöshet till år 2000. Utgiftstaket för staten och preliminär fördelning på utgiftsområden behandlas i avsnitt 3. I avsnitt 4 behandlas övriga motioner och i avsnitt 5 lämnas några avslutande synpunkter.

2 Allmän inriktning av politiken

I detta avsnitt behandlas förutom regeringens förslag till allmänna riktlinjer (punkten 1 i förslaget till riksdagsbeslut) och propositionens bilaga 2 även partimotionerna

Fi12 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkandena 1 och 7 (båda delvis), 12, 13 samt 20 (delvis),

Fi13 av Alf Svensson m.fl. (kd) yrkandena 1, 10 och 14 (alla delvis) samt 15,

Fi14 av Lennart Daléus m.fl. (c) yrkandena 1, 2 och 4 (alla delvis) samt 7 och 9 (delvis),

Fi15 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkandena 1 och 14 (båda delvis), 15, 16 (delvis) och 26.

Utskottet kommer i denna del i huvudsak att uppehålla sig vid sådana frågor som har beröring med arbetsmarknads- och sysselsättningspolitiken.

Propositionen

Den ekonomiska vårpropositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna, vilka står bakom riktlinjerna för den ekonomiska politiken, budgetpolitiken, utgiftstaken, tilläggsbudgeten för 2000 och de övriga förändringar som föreslås för år 2001. Samarbetet berör fem områden: ekonomi, sysselsättning, rättvisa, jämställdhet och miljö.

Den svenska ekonomin utvecklas väl. Tillväxten är hög. Arbetslösheten sjunker och sysselsättningen ökar med en bibehållen låg inflation. Både de offentliga finanserna och bytesbalansen visar överskott. De stora förändringar som den svenska ekonomin har genomgått sedan mitten av 1990-talet, bl.a. i form av budgetsanering och satsningar på utbildning och företagande, har lagt en god grund för en fortsatt hög tillväxt. För sysselsättningen är det övergripande målet full sysselsättning. Som delmål skall arbetslösheten i slutet av året ha minskat till 4 %, det s.k. arbetslöshetsmålet, och andelen reguljärt sysselsatta i åldern 20–64 skall år 2004 uppgå till minst 80 %, det s.k. sysselsättningsmålet.

Regeringen anger att utmaningen består i att kunna föra en ekonomisk politik, som borgar för en långvarig och uthållig ekonomisk uppgång som kommer alla till del. Den tillväxt som därigenom skapas skall vara ekologiskt

uthållig. För att kunna uppnå målen om en bibehållen fortsatt hög tillväxt och en ökning av sysselsättningen krävs sunda offentliga finanser och stabila priser, vilket också är utgångspunkten för den ekonomiska politik som regeringen förespråkar. Starka offentliga finanser är också en förutsättning för ett stabilt välfärdssystem som kommer alla till del, även i dåliga tider. Alla skall få del av välfärdens kärna – skolan, vården och omsorgen.

En politik som både syftar till utveckling och jämlikhet lägger grunden för välstånd och välfärd för alla. Tillväxt och rättvisa står därför enligt regeringen inte i motsatsförhållande till varandra. De är i stället varandras förutsättningar eftersom en stabil och uthållig tillväxt bygger på att alla är delaktiga, var och en efter sin förmåga.

Den svenska arbetsmarknaden utvecklas väl. Den öppna arbetslösheten bedöms för år 2000, i genomsnitt, kunna stanna på 4,6 %. Vid slutet av året bedöms den hamna nära 4 %, varför arbetslöshetsmålet ligger inom räckhåll. Sysselsättningen beräknas fortsätta att öka, och de flesta indikatorer pekar mot en fortsatt gynnsam utveckling på arbetsmarknaden. Under kommande år väntas arbetskraftsutbudet öka i takt med att sysselsättningen stiger.

För att nå målet om full sysselsättning är det en förutsättning att den ekonomiska politikens framgångar, bl.a. i form av sunda offentliga finanser och prisstabilitet befasts. Därutöver behövs insatser för att den ekonomiska uppgången skall kunna bli långvarig och uthållig och kunna komma alla till del. Mot bakgrund av det nuvarande ekonomiska läget har regeringen därför utformat den ekonomiska politiken utifrån tre uttalade målsättningar:

- Risken för överhettning skall motverkas
- Skapa goda förutsättningar för att den nuvarande konjunkturuppgången skall bli långvarig
- Tillväxten skall komma alla till del

I propositionen lämnas också ett flertal exempel på föreslagna åtgärder som syftar till att pressa tillbaka arbetslösheten, öka sysselsättningen och tillväxten samt öka möjligheterna för bl.a. invandrare och arbetshandikappade att delta i arbetslivet.

Regeringen pekar vidare på att en väl fungerande lönebildning är av avgörande betydelse för en fortsatt god sysselsättningsutveckling. För att minska risken för flaskhalsar och överhettning har arbetsmarknadspolitiken getts en ny inriktning, och satsningar har gjorts inom utbildningsområdet. Fortsatta skattesänkningar är också beroende av att lönebildningen fungerar väl. Regeringen avser därför att i budgetpropositionen återkomma till frågan om det finns utrymme för en fortsatt skattemässig kompensation för arbetstagarnas egenavgifter. Arbetsmarknadens parter har också ett annat viktigt ansvar vid lönebildningen, nämligen att verka för en utjämning av de löneskillnader på grund av kön som finns i dag. Detta är en av jämställdhetspolitikens viktigaste frågor.

Arbetsstidsfrågan rymmer många viktiga välfärdspolitiska val. En arbetsgrupp inom Regeringskansliet har i en rapport "Kortare arbetstid – för och emot" (Ds 2000:22) redovisat sina bedömningar av konsekvenserna av olika arbetstidsförkortningar. Rapporten är för närvarande ute på remiss och regeringen avser att återkomma till frågan i höstens budgetproposition.

Motionerna

Moderaterna förespråkar i motion Fi12 (yrkandena 1 och 7 delvis, 12, 13 samt 20 delvis) en ekonomisk politik som syftar till att ge människor ett ökat inflytande över sina liv och till att skapa förutsättningar för en långvarig hög tillväxt så att alltför många människor får arbete. För att uppnå detta mål krävs att det lönar sig bättre att arbeta och att driva företag samt att investera och ta risker. Politiken måste därför inriktas på sänkning av skatten inom dessa områden, vilket också medför att skattesänkningarna får störst betydelse för låg- och medelinkomsttagare. Sänkta skatter för dessa grupper leder samtidigt till att ett mindre antal individer är i behov av bidrag eller transfereringar. Ett minskat bidragsberoende och sänkta skatter minskar också marginal-effekterna i ekonomin, vilket i sin tur stimulerar viljan att arbeta. Politiken måste även inriktas på att bekämpa de hinder som i dag finns och som stänger människor ute från både arbetslivet och livet i övrigt.

Arbetsmarknaden måste bli mer dynamisk och flexibel så att vars och ens insatser kan tas till vara. Incitamenten för att flytta och att skaffa sig högre utbildning måste öka. Antalet regler måste bli färre, tydligare och enklare. Genom en öppnare arbetsmarknad kan också den segregation som i dag råder i samhället brytas. Härigenom kan bättre tas till vara de goda resurser, både mänskliga och andra, som i dag går förlorade.

Arbetsrätten måste förändras. Nuvarande lagstiftning hindrar tillkomsten av nya arbetstillfällen på grund av ett alltför stelbent och kollektivt synsätt där den enskildes önskemål inte kan beaktas.

Lönebildningen måste bli flexiblare inom ramen för en individualiserad arbetsmarknad i kombination med en skattepolitik som slår vakt om kunskap och kompetens.

Arbetslöshetsförsäkringen bör reformeras så att den blir en allmän obligatorisk försäkring som administreras av staten. Försäkringen skall tidsbegränsas, ersättningsnivån sänkas till 75 % av den tidigare inkomsten och inslaget av egenfinansiering öka.

Moderaterna menar slutligen att regeringen bl.a. på grund av den föreslagna rätten för Arbetsmarknadsverket att disponera 200 miljoner kronor i avgiftsintäkter bör återkomma med en korrekt och fullständig redovisning av samtliga utgifter så att dessa redovisas inom utgiftstaken.

Kristdemokraterna framför i motion Fi13 (yrkandena 1, 10 och 14, alla delvis, samt 15) att regeringen inte har vågat att ta en diskussion om Sveriges djupgående problem i form av dåligt fungerande lönebildning, dåligt fungerande arbetsmarknad och tillväxthämmande skatter på arbete, sparande och företagande. Kristdemokraterna föreslår därför ett brett program för att öka sysselsättningen och därigenom sänka den totala öppna arbetslösheten. I programmet ingår bl.a. strukturella förändringar av skatterna och ett sänkt skattetryck, förenklingar av regelverken för företagen och en modernisering av arbetsrätten. Även en reformering av socialförsäkringssystemen, däribland

arbetslöshetsförsäkringen, måste ske för att samspelet mellan skattesystemen och de olika bidragssystemen skall ge rätt incitament till arbete, samtidigt som en rimlig ekonomisk trygghet finns för oförutsedda eller opåverkbara situationer. Endast genom att aktivt genomföra förändringar som stimulerar sysselsättning, tillväxt och företagande kan Sverige trygga välfärden. Grunden för den kristdemokratiska politiken är att ge stabila och goda villkor för fler och växande företag och därigenom öka sysselsättningen, minska arbetslösheten och trygga välfärden.

Det är en prioriterad uppgift att skapa en skattestruktur som gör det möjligt för fler att klara sig på sin egen lön och inte tvingas vara beroende av bidrag för att få hushållsekonomi att gå ihop. För att göra det lönsamt för enskilda att arbeta måste de orimliga marginaleffekter som i dag tillskapats genom högt skattetryck och inkomstprövade avgifter och bidrag reduceras och på sikt helt tas bort.

Lönebildningen och arbetsmarknaden måste reformeras för att Sverige skall kunna vidmakthålla den goda ekonomiska tillväxt som råder för närvarande. Det är angeläget att åtgärder vidtas så att det inte uppstår s.k. flaskhalsproblem på grund av att det saknas kompetent arbetskraft. Exempel på åtgärder för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt och uppnå en bättre balans i lönebildningsprocessen är en högre grad av egenfinansiering (33%) i en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, förlängd varseltid för strejkåtgärder och förlängd tid för uppskjutande av stridsåtgärd, översyn av lagregler som styr kollektivavtal och prioritet för kvalificerad arbetsmarknadsutbildning. Dessutom måste antalet arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskas samtidigt som regelsystemen kring dessa förenklas.

Kristdemokraterna ser positivt på ett förstärkt anställningsstöd men anser att det bör utformas utifrån en individuell handlingsplan med ett personligt anpassat stöd till den långtidsarbetslöse och ett ökat krav på aktivitet samt en begränsning till 75 % av lönekostnaden under de första sex månaderna och därefter till 25 % i ytterligare 18 månader.

Kristdemokraterna motsätter sig en lagreglerad *arbetstidsförkortning* eftersom önskemålen om hur det ökade löneutrymmet skall disponeras, i form av högre konsumtion eller kortare arbetstid, är i högsta grad individuella. Frågan om en förkortning av arbetstiden bör därför hanteras genom avtal och inte genom lagstiftning.

Lönebidraget är ett effektivt sätt att slussa ut arbetshandikappade på den ordinarie arbetsmarknaden. I förordningen som reglerar lönebidragsanställningar bör på nytt införas en paragraf, som innebär att om risk föreligger för uppsägning skall en sänkning av lönebidraget inte genomföras.

Centerpartiet framhåller i sin motion Fi14 (yrkandena 1, 2 och 4, alla delvis, samt 7 och 9 delvis) att vikten av att ha ett eget arbete inte kan överskattas. Det av regeringen i vårbudgeten presenterade sysselsättningsmålet är därför alltför lågt satt. För att så många som möjligt skall kunna få sysselsättning krävs att systemen som styr sysselsättningen ställs om.

Skatterna måste sänkas för dem som har de lägsta ekonomiska marginalerna. Bidragen skall ge ekonomiskt stöd och vara personligt stärkande. Individen måste ges grundläggande möjligheter för att själv ta ansvar för sin kom-

petensutveckling och konkurrenskraft i arbetslivet. Detta sker bl.a. genom införande av en utbildningsgaranti och ett kompetenskonto. Detta ökar också möjligheterna till en bättre matchning av arbetstagare mot de lediga arbetena. En fungerande *lönebildning* är av avgörande betydelse för en god sysselsättningsutveckling och en förutsättning för skattesänkningar. Lönebildningen har ännu inte anpassats fullt ut till de nya krav som ställs i dagens ekonomi. För att möjliggöra en långsiktigt god tillväxt och för att skapa initiativ för utbildning, arbete, företagande och sparande måste skattetrycket sänkas.

En ökad samordning av försörjningsstöden i enlighet med vad som föreslagits i Centerpartiets arbetsmarknadspolitiska motion bör genomföras. Egenavgifterna i *arbetslöshetsförsäkringen* bör, fram till år 2003, höjas stegvis och ett ökat ansvar föras över till arbetslöshetskassorna, ersättningen under de 200 första dagarna bör vara 80 % och under de 200 därpå följande dagarna 70 %. Höjningen av egenavgiften kompenseras den enskilde för genom skatteavdrag.

På *arbetsmarknadsområdet* bör kraftiga strukturella besparingar genomföras. Arbetsmarknadspolitiken måste inriktas mot meningsfulla yrkesinriktade utbildningar och övergångsarbetsmarknader måste inrättas, där arbetskraften är billigare genom återföring av arbetsgivaravgifter. Satsningarna på Kvalificerad yrkesutbildning bör öka. Genom överföring av vissa delar av utgiftsområdena 14 och 15 till utgiftsområde 13 uppnås effektiviserings- och samordningsvinster på omkring 1 500 miljoner kronor årligen. Lönebidragen bör stärkas för att hjälpa de arbetshandikappade. Arbetslösa och utomnordiska medborgare som har särskilt svårt att komma in på arbetsmarknaden är andra grupper för vilka särskilda insatser måste sättas in. Framför allt invandrarna är en grupp som utgör en dold arbetskraftsreserv som måste tas till vara. Genom tillgång till arbetsmarknaden ökar också möjligheterna för dem att integreras i det övriga samhället. Därför bör det vidtas särskilda åtgärder för dem, bl.a. genom en förstärkning av de internationella arbetsförmedlingarna, en samordnad diskrimineringslagstiftning och övergångsarbetsmarknader, för att öka deras chanser att komma in på arbetsmarknaden.

En annan viktig faktor som stimulerar till ökad utveckling och ytterligare företagande och tillväxt är utformningen av *arbetsrättslagstiftningen*. Den nya ekonomin, som har vuxit fram under de senaste åren, bör återspeglas i de lagar som reglerar förhållandet mellan arbetstagare och arbetsgivare.

Bland annat den av regeringen föreslagna rätten för Arbetsmarknadsverket att disponera 200 miljoner kronor i avgiftsintäkter beskrivs av Centerpartiet som ett trixande med utgiftstaken som undergräver utgiftstakens och därmed regeringens hela förmåga att ha kontroll på statens utgifter. Centerpartiet anser därför att det bör tillsättas en parlamentarisk utredning med uppdrag att göra en översyn av tillämpningen av budgettak och redovisningsprinciper.

Folkpartiet pekar i motion Fi15 (yrkandena 1 och 14, båda delvis, 15, 16 delvis och 26) på att arbetsmarknadspolitiken har till syfte att förstärka de arbetslösas ställning på arbetsmarknaden så att de kan skaffa sig arbete så snart som möjligt efter att arbetslösheten har inträtt. Det är därför viktigt med en effektiv arbetsmarknadspolitik. Det skall dock enligt Folkpartiet framhållas att arbetsmarknadspolitiken ensam inte skapar nya arbetstillfällen, varför

partiet talar om arbetsmarknadspolitikens tre ben: en aktiv arbetsmarknadspolitik, en näringspolitik för fler arbeten genom företagande och en ekonomisk politik för sunda och sanerade statsfinanser.

I dag stängs människor ute från arbetsmarknaden för att reglerna i praktiken hämmar tillkomsten av nya arbeten. Bristerna i arbetsmarknadens funktionssätt har bidragit till tre mycket stora problem: en misslyckad lönebildning som medför hämmad tillväxt för företag på grund av problem med rekrytering av arbetskraft, utanförskap och ett dåligt företagsklimat.

Folkpartiet anser att *arbetsmarknadspolitik* inte får kräva så stora skatteresurser att den i sig hindrar tillkomsten av nya arbeten och förordar därför relativt kraftiga nedskärningar i arbetsmarknadspolitik. Härigenom skapas bättre förutsättningar för fler reguljära arbeten. Arbetshandikappade är en grupp som, oberoende av konjunktur, alltid har en svår situation på arbetsmarknaden. För dem bör det därför göras större satsningar än vad regeringen föreslagit.

Arbetslöshetsförsäkringen bör göras om till en tidsbegränsad försäkring som är fristående från statens budget, och den enskildes del av finansieringen bör höjas till omkring 25 % av den faktiska kostnaden för försäkringen, detta för att ge starkare incitament till samverkan mellan arbetslöshetskassan/facket och arbetsförmedlingen för att möjliggöra hårdare kontroll vid oärligt utnyttjande och en starkare drivkraft för arbetslöshetskassan att få tillbaka medlemmar i riktiga arbeten.

På *arbetsrättens område* är behovet av reformer större än på länge. Bland annat bör fackföreningarnas tolkningsföreträdare avskaffas och konfliktreglerna skärpas.

De förändringar som Folkpartiet presenterar som alternativ till regeringens politik när det gäller företagandets villkor och arbetsmarknaden är i grunden generella men kan enligt motionen sägas ha störst betydelse för dem som står längst från dagens arbetsmarknad. Den föreslagna politiken har därför en klart integrationsfrämjande profil.

Kompletterande uppgifter rörande läget på arbetsmarknaden

Utskottet lämnar här en redovisning av det aktuella arbetsmarknadsläget. Redovisningen baseras på statistik för arbetsmarknadsläget i april 2000 som har publicerats av AMS. Motsvarande statistik från SCB är inte tillgänglig när detta yttrande beslutas.

Av AMS månadsstatistik för april 2000 framgår att de senast föregående månadernas starka ökningstakt av antalet nya lediga platser vid arbetsförmedlingarna avtog under månaden. Enligt AMS bedömning är detta inte ett tecken på att den gynnsamma konjunkturen skulle vara på väg att mattas av. Bedömningen är i stället den att nedgången snarare beror på att rekryteringar inför sommaren har tidigare lagts och på att april innehållit ett flertal helgdagar.

Antalet anmälda arbetslösa uppgick i slutet av april till 200 000 personer, vilket är en minskning i förhållande till april 1999 med 9 000. Den relativa arbetslösheten har således sjunkit från 5,4 % till 5,1 % av arbetskraften. Antalet personer i arbetsmarknadspolitiska program uppgick till 113 000,

vilket är 65 000 färre än för ett år sedan och en minskning från 4,2 % till 2,6 %. Det s.k. obalanstalet, dvs. summan av antalet arbetslösa och antalet personer i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program, har sjunkit i samtliga län jämfört med för ett år sedan. I slutet av april hade Stockholms län det lägsta obalanstalet med 3,8 % medan Norrbottens län hade det högsta med 14,8 %, en minskning med 2 respektive 2,5 procentenheter jämfört med för ett år sedan.

Situationen på arbetsmarknaden har fortsatt att förbättras för ungdomar i åldern 20–24 år. Antalet arbetslösa eller deltagare i program uppgick i slutet av april till 39 000, vilket var 18 000 färre än motsvarande period år 1999. Bland personer över 55 år hade antalet arbetslösa stigit med 5 000 från april förra året till 62 000.

Utskottets ställningstagande

Samtidigt med detta yttrande har arbetsmarknadsutskottet i ett betänkande (AU7) behandlat regeringens förslag i proposition 1999/2000:98 Förnyad arbetsmarknadspolitik för delaktighet och tillväxt. I detta betänkande redovisar utskottet sin syn och sina ställningstaganden avseende den allmänna inriktningen av politiken inom utskottets område. Utskottet ställer sig därvid bakom målen för och huvuddragen i den framtida inriktningen av arbetsmarknadspolitik som den presenterades i propositionen.

Utskottet kan konstatera att den beskrivning som görs i vårpropositionen av arbetsmarknadsområdet i allt väsentligt överensstämmer med den som lämnas i proposition 98. Utskottet hänvisar därför till vad som anförs i nyss nämnda betänkande i dessa delar samt anför därutöver följande.

Ekonomisk politik

Svensk ekonomi utvecklas för närvarande väl. Tillväxten är hög och inflationen låg. Den höga tillväxten bidrar till att sysselsättningen ökar samtidigt som arbetslösheten minskar. För att tillväxt och sysselsättning även fortsättningsvis skall kunna ligga på en hög nivå måste utgångspunkten för arbetsmarknadspolitik, liksom för den övriga ekonomiska politiken, vara att de offentliga finanserna är sunda och att det går att hålla priserna på en stabil nivå. Härutöver krävs en makroekonomisk stabilitet där den makroekonomiska politiken vägs mot och kombineras med åtgärder för att få arbetsmarknaden att fungera bättre. Särskild vikt måste läggas vid åtgärder för att förbättra matchningen på arbetsmarknaden och för att förbättra kompetensen hos arbetstagarna. Endast genom en god tillväxt kan de offentliga finanserna hållas starka, vilket är en förutsättning för ett stabilt välfärdssystem som, oberoende av bra eller dåliga tider, kan komma alla till del. Utskottet delar därför regeringens syn att tillväxt och rättvisa inte står i motsatsförhållande till varandra, utan är varandras förutsättningar, eftersom en stabil och uthållig tillväxt bygger på att alla är delaktiga, var och en efter sin förmåga.

Redan i 1999 års vårproposition föreslog regeringen en rad åtgärder för bl.a. ökad tillväxt, sysselsättning och jämställdhet. I budgetpropositionen för år 2000 lades förslag på skattesänkningar till hushåll och företag på sammanlagt ca 15 miljarder kronor och ca 20 miljarder kronor för de kommande

åren. Regeringen föreslår nu ytterligare en rad åtgärder som syftar till ökad tillväxt och sysselsättning samt minskad arbetslöshet. I förslaget ingår också särskilda insatser för att öka sysselsättningen bland invandrare.

Mål för arbetslöshet och sysselsättning

År 1996 slog regeringen som ett mål fast att den öppna arbetslösheten skulle halveras så att den i slutet av år 2000 skall uppgå till högst 4 %. År 1998 kompletterades detta, det s.k. arbetslöshetsmålet, med ett sysselsättningsmål, som innebär att i slutet av år 2004 skall minst 80 % av befolkningen i åldern 20–64 år vara sysselsatt. Härefter är målet ”full sysselsättning”.

Arbetsmarknadspolitikens inriktning

Ökad sysselsättning leder till ökad social trygghet samtidigt som den minskar den enskildes behov av bidrag och andra former av stöd. Den grundläggande principen för den svenska arbetsmarknadspolitik, och hela välfärdspolitiken, har därför under lång tid varit den s.k. *arbetslinjen*, dvs. att aktiva åtgärder för att få den enskilde tillbaka i arbete skall prioriteras framför passiva kontantstöd. Under senare år har arbetslinjen utvecklats till en *arbets- och kompetenslinje*, innebärande att för det fall arbete inte går att finna för den arbetslöse skall denne, framför ett passivt kontantstöd, erbjudas utbildning eller praktikplats som kan leda till arbete om det är lämpligt och ekonomiskt möjligt. Utskottet vill här också framhålla att upprätthållandet av arbetslinjen även är viktigt för att motverka att arbetslöshetsersättningen används som en del i förtida pensionering av arbetskraften.

Av den ovan nämnda proposition 98 framgår att arbetsmarknadspolitikens viktigaste uppgift är att öka anpassningsförmågan på arbetsmarknaden, vilket i första hand uppnås genom en väl fungerande platsförmedling som innebär en god matchning där vakanser snabbt kan tillsättas. I andra hand skall arbetsmarknadspolitikerna verka för att höja kompetensen hos de arbetssökande genom utbildningsinsatser av olika slag. Slutligen har arbetsmarknadspolitikerna en viktig roll att spela för att ta till vara de under- och outnyttjade resurser som finns t.ex. bland ofrivilligt deltidsarbetande, äldre långtidsarbetslösa, utrikes födda arbetslösa personer och personer med funktionshinder som befinner sig utanför arbetsmarknaden.

För att uppnå de angivna målen krävs att arbetsmarknadspolitikerna inriktas på kärnuppgifterna: platsförmedling, företagskontakter, insatser för att motverka flaskhalsar och insatser för att hjälpa dem som har det svårast att komma in på och få fäste på arbetsmarknaden. Utskottet har därför, som nämnts ovan, i betänkande AU7 ställt sig positivt till de förslag som regeringen presenterat i proposition 98, och som bl.a. innebär införandet av en aktivitetsgaranti för de personer som är eller riskerar att bli långtidsinskrivna och en vidareutveckling och förstärkning av de individuella handlingsplanerna. Aktivitetsgarantin är enligt de nuvarande reglerna återkvalificerande till arbetslöshetsersättning. Tanken bakom aktivitetsgarantin är emellertid inte att den som omfattas av åtgärden skall återvända i öppen arbetslöshet. Avsikten är i stället att åtgärden skall pågå kontinuerligt till dess att den enskilde lämnar garantin för ett arbete, en reguljär utbildning eller genom avstängning.

Utskottet vill även här understryka vad det anförs i nämnda betänkande om att det måste skapas möjligheter för tillväxt, sysselsättning och välfärd *i hela Sverige*. Av proposition 98 liksom av ett delbetänkande av Regionalpolitiska utredningen (SOU 2000:36) framgår att det finns stora och ökande skillnader i sysselsättningsnivå mellan olika regioner och grupper. Andelen öppet arbetslösa och deltagare i arbetsmarknadspolitiska program, det s.k. obalanstallet, varierar regionerna emellan. Framför allt i skogslänen finns det en större dold arbetslöshet, men även inom storstadsregionerna är skillnaderna stora mellan olika områden. Det är därför viktigt att den tillväxt- och sysselsättningsfrämjande politiken anpassas till regionala och lokala förhållanden. Utskottet vill därvid framhålla sin tidigare ståndpunkt, att politiken måste stimulera samverkan mellan olika sektorer och aktörer för att de åtgärder som genomförs skall vara så effektiva som möjligt.

Lönebildning m.m.

Arbetsmarknadspolitiken är en integrerad del av den övriga ekonomiska politiken. En viktig uppgift för den är att se till att det inte, på grund av brist på arbetskraft, uppstår s.k. flaskhalsar som både medför risk för minskad tillväxt och risk för överhettning med ökade löner och inflation som följd. För att undvika dessa problem har som redovisats ovan arbetsmarknadspolitiken getts en delvis ny inriktning. En omständighet som vid sidan av den egentliga arbetsmarknadspolitiken är minst lika viktig för att undvika överhettning och ökad inflation är hur arbetsmarknaden hanterar lönebildningen. Endast vid en väl fungerande lönebildning, där hänsyn tas till de övergripande målen för den ekonomiska politiken, kan den goda tillväxten bibehållas och målet om full sysselsättning uppnås. En annan viktig roll för lönebildningen är att verka för en utjämning av de löneskillnader som i dag finns på grund av kön. Utskottet vill här också framhålla att det inom kort kommer att inrättas ett medlingsinstitut som är tänkt att utgöra ett stöd för parterna i förhandlingsarbetet. Medlingsinstitutet skall ha till uppgift att medla i arbetstvister och verka för att lönebildningen fungerar väl. Institutet skall agera aktivt för att lösa arbetstvister utan att stridsåtgärder vidtas. För att uppnå detta skall institutet se till att det finns kompetenta medlare, skiljemän och andra utomstående som kan medverka till att intressetvister löses. Samtidigt med inrättandet av institutet har det gjorts vissa ändringar i medbestämmandelagen där det bl.a. anges att Medlingsinstitutet genom överläggningar med arbetsmarknadens parter, eller på annat sätt, skall inhämta information om kommande eller pågående avtalsförhandlingar, detta i syfte att ge institutet en större möjligheter att agera. Institutet får också möjlighet att förelägga en part vid vite att komma till överläggningar, skjuta på en varslad konflikt och förlänga varseltiden. Slutligen anges att institutet skall ge parterna råd och upplysningar om förhandlingar och kollektivavtal.

Det samråd som institutet har med parterna syftar inte till att samordna avtalens materiella innehåll utan till att skapa en samsyn om de samhällsekonomiska förutsättningarna för förhandlingarna.

Arbetslöshetsförsäkringen spelar en viktig roll för arbetsmarknadens funktionssätt och som ett fördelningspolitiskt inslag i arbetsmarknadspolitiken. Alla fyra partier som har motionerat med anledning av vårpropositionen vill genomföra olika förändringar av arbetslöshetsförsäkringen. Som nämns i propositionen har det under det gångna året gjorts en översyn av arbetslöshetsförsäkringen (Ds 1999:58 Kontrakt för arbete – Rättvisa och tydliga regler i arbetslöshetsförsäkringen) där det framkommer att systemets legitimitet från flera håll har ifrågasatts. Kritiken berör bl.a. tillämpningen av reglerna för försäkringen. Som framgår av propositionen har regeringen uppmärksammat denna kritik och aviserat att den senare i vår avser att återkomma till riksdagen med förslag till ändringar av reglerna i arbetslöshetsförsäkringen. Utskottet noterar att regeringen även har framhållit att försäkringens roll som omställningsförsäkring skall stärkas. Regeringen lägger också fram förslag i proposition 98, som syftar till att lagens krav skall göras tydligare om att den arbetssökande aktivt måste medverka i försöken att finna ett nytt arbete och aktivt söka de lediga arbeten som finns på arbetsmarknaden för att ta sig ur arbetslösheten.

Utgiftstak

I sina respektive motioner, Fi12 och Fi14, kritiserar Moderaterna och Centerpartiet regeringens redovisning av utgifter respektive inkomster inom ramen för det fastställda budgettaket. Inom arbetsmarknadsutskottets beredningsområde är det posten som avser Arbetsmarknadsverkets rätt att disponera 200 miljoner kronor i avgiftsmedel som har kritiserats.

Utskottet har i det ovan nämnda betänkandet (AU7) avstyrkt ett liknande yrkande från Moderaterna avseende finansieringen av det särskilda anställningsstödet. Utskottet konstaterade därvid att såväl Moderaterna som finansutskottet och riksdagen, i samband med behandlingen av 1999 års vårproposition, godtog finansieringsmodellen vid införandet av det allmänna anställningsstödet (prop. 1998/99:100, ytr. AU3y, bet. FiU27, rskr. 249). Utskottet finner att varken Moderaterna eller Centerpartiet har anfört något som ger anledning till annan bedömning avseende den nu angivna frågan.

Utskottet noterar i detta sammanhang att regeringen i propositionen inte har kommenterat nettoförsvagningen på 220 miljoner kronor/år av utgiftsområde 13 såvitt avser lönegarantin. Utskottet har dock under hand inhämtat uppgifter om att motsvarande belopp av medel som staten har återvunnit i konkurser får disponeras för täckande av utbetalning inom lönegarantin.

Slutsatser

Utskottet, som kan konstatera att vårpropositionen i fråga om arbetsmarknads- och sysselsättningspolitiken återger vad som redan redovisats i proposition 98, förordar följaktligen att riksdagen godkänner regeringens förslag om riktlinjer i detta hänseende (propositionen punkten 1 i motsvarande del) och avslår motionerna 1999/2000:Fi12 (yrkandena 1 och 7 båda delvis samt 12, 13 och 20 delvis), 1999/2000:Fi13 (yrkandena 1, 10 och 14 alla delvis samt 15), 1999/2000:Fi14 (yrkandena 1, 2 och 4 alla delvis samt 7 och 9

3 Utgiftstak för staten och preliminär fördelning på utgiftsområden under åren 2001–2003

3.1 Förutsättningar

Propositionen

Regeringen föreslår i propositionen en reviderad preliminär fördelning av utgifterna för åren 2001 och 2002 samt en preliminär fördelning av utgifterna för år 2003. Riksdagen har tidigare fastställt utgiftstaket för staten och ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten till 765 miljarder kronor år 2000, 790 miljarder kronor år 2001 och 814 miljarder kronor år 2002.

Såvitt gäller utgiftsramarna för arbetsmarknadsutskottets beredningsområde, utgiftsområdena 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet och 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, föreslås följande preliminära fördelning (yrkande 6 delvis).

Preliminär fördelning på utgiftsområden

Utgiftsområde 13

Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Miljoner kronor					
Utfall	Anslag	Prognos			Beräknat
1999	2000	2000	2001	2002	2003
35 448	30 573	30 792	27 447	27 418	27 424

Utgiftsområde 14

Arbetsliv och arbetsmarknad

Miljoner kronor					
Utfall	Anslag	Prognos			Beräknat
1999	2000	2000	2001	2002	2003
48 796	46 130	44 729	45 555	45 948	46 540

Till följd av lägre antaganden om den öppna arbetslösheten beräknas utgifterna på utgiftsområde 13, anslaget A1 Bidrag till arbetslöshetsersättning, minska med 7,5 miljarder kronor under perioden 1999–2003. För utgiftsområde 14 beräknas utgifterna under samma period minska med 2,3 miljarder kronor till följd av lägre styckkostnad för de arbetsmarknadspolitiska programmen som i övrigt antas ligga kvar på samma nivå.

Regeringens antaganden om sysselsättningsgrad, öppen arbetslöshet och omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna framgår av följande

uppställning. De antaganden som regeringen gjorde i budgetpropositionen för år 2000 anges inom parentes.

1999/2000:AU3y

Procent av arbetskraften

	1999	2000	2001	2002	2003
Sysselsättningsgrad ¹	75,9 (76,2)	76,7 (77,1)	77,3 (77,3)	77,3 (77,3)	77,3
Öppen arbetslöshet ²	5,6 (5,4)	4,6 (4,5)	3,9 (4,2)	3,9 (4,2)	4,0
Arbetsmarknads- politiska program ²	3,1 (3,3)	3,1 (3,5)	3,1 (3,5)	3,1 (3,5)	3,1

¹Andel av befolkningen mellan 20 och 64 år i reguljär sysselsättning.

²Andel av arbetskraften.

3.2 Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Utgiftsområdet omfattar bidrag till arbetslöshetsersättning och lönegaranti-ersättning. I huvudsak avser utgifterna inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning samt grundbelopp. Utöver detta avser utgifterna även utbetalning av ersättning till arbetstagare för lönefordringar vid konkurs.

Regeringens respektive Moderaternas, Kristdemokraternas, Centerpartiets och Folkpartiets förslag till ramar för utgiftsområdet framgår av nedanstående tabell. Oppositionspartiernas förslag är angivna i relation till regeringsförslaget. Varken Vänsterpartiet eller Miljöpartiet har lagt några alternativa förslag.

Miljoner kronor

	2001	2002	2003
Regeringens förslag	27 447	27 418	27 424
(m)	+ 8 577	- 746	- 863
(kd)	- 6 450	- 6 920	- 7 420
(c)	+12 266	+9 380	+6 860
(fp)	- 600	+3 800	+3 800

Propositionen

Utgångspunkten är att de föreslagna utgiftstaken för åren 2001–2002 skall hållas och att en tillfredsställande nivå på budgeteringsmarginalen skall uppnås för år 2003.

Den öppna arbetslösheten uppgick år 1999 till 5,6 % av arbetskraften. Regeringen beräknar att den öppna arbetslösheten successivt skall minska för att år 2003 uppgå till i genomsnitt 4 % av arbetskraften. Som en följd av de

angivna antagandena om en minskad arbetslöshet under åren 1999–2003 beräknas utgifterna för samma period minska med 7,5 miljarder kronor.

En översyn av arbetslöshetsförsäkringen har genomförts under det gångna året (Ds 1999:58 Kontrakt för arbete – Rättvisa och tydliga regler i arbetslöshetsförsäkringen).

Genomgången har gett vid handen att försäkringens legitimitet har ifrågasatts från flera håll. Granskningen har visat att olika arbetslöshetskassor och olika arbetsförmedlingar inte tillämpar reglerna på samma sätt, vilket leder till brister i rättssäkerheten. Regeringen har nyligen aviserat, tillsammans med förslag som presenterats i proposition 98 om införandet av en aktivitetsgaranti, att arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring skall stärkas. Avsikten är att arbetslöshetsförsäkringen skall kännetecknas av aktivitet. För att rättssäkerheten skall öka, skall också reglerna bli klarare i sin utformning. Regeringen avser att senare i vår återkomma till riksdagen med förslag till ändringar i arbetslöshetsförsäkringen.

Motionerna

Moderaterna ger sin syn på arbetslöshetsförsäkringen i motion Fi12, yrkande 6 (delvis). Arbetslöshetsförsäkringen är i behov av en reformering och skall i stället för en livslång inkomstgaranti fungera som en omställningsförsäkring. Försäkringen skall göras om till en allmän och obligatorisk försäkring som ges en begränsning i tiden. Försäkringen skall administreras av staten, inte av de fackliga organisationerna. Den enskilde skall ha ett ökat ansvar för finansieringen av försäkringen, och ersättningsnivån bör bestämmas till 75 % av den tidigare inkomsten. Generösare regler skall gälla för äldre arbetstagare. I dag tillämpar arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna försäkringens regler olika. Detta är inte acceptabelt. I ett kortare perspektiv bör därför reglerna för arbetslöshetsförsäkringen, liksom tillämpningen av dem, ses över.

Kristdemokraterna menar i motion Fi13 att arbetslöshetsförsäkringen som ett led i en viktig strukturreform för bl.a. bättre lönebildning bör göras om till en allmän obligatorisk försäkring där den enskilde skall svara för 33 % av finansieringen. Detta skulle på ett tydligare sätt synliggöra arbetslöshetens kostnader. Den enskilde kompenseras för den höjda avgiften genom en sänkning av inkomstskatten. Vidare bör vissa strukturella förändringar av försäkringens arbetsvillkor genomföras. I sammanhanget skall även beaktas de övriga förslag som Kristdemokraterna lagt rörande vård, omsorg och skola samt åtgärder för främjande av tillväxt och företagande som beräknas leda till ett minskat tryck på arbetslöshetsförsäkringen (yrkande 3 delvis).

Centerpartiet anför i motion Fi14 att en ökad samordning av försörjningsstöden bör ske i enlighet med vad som har föreslagits i Centerpartiets arbetsmarknadspolitiska motion. Det skulle medföra att delar av försörjningsstödet vid arbetslöshet förs över från utgiftsområdena 14 och 15 till utgiftsområde 13. Fram till år 2003 bör egenavgifterna i arbetslöshetsförsäkringen höjas stegvis och ett ökat ansvar föras över till arbetslöshetskassorna. Ersättningen i försäkringen bör motsvara 80 % av inkomsten under de 200 första dagarna

och därefter 70 % för de följande 200 dagarna. Den höjda egenavgiften för den enskilde kompenseras genom skatteavdrag. Hårdare kontroll av regelverket beräknas medföra besparingar för år 2001 på 1 000 miljoner kronor och för kommande år med 1 500 miljoner kronor (yrkande 17 delvis).

Folkpartiet föreslår i motion Fi15 att arbetslöshetsförsäkringen görs om till en socialförsäkring som är fristående från statens budget. Den enskildes bidrag i form av premier bör höjas till ca 25 % av kostnaden för försäkringen för att ge starkare incitament till samverkan mellan arbetslöshetskassan/facket och arbetsförmedlingen för indragning av ersättning vid oärligt utnyttjande och en starkare drivkraft för arbetslöshetskassan att få tillbaka medlemmar i riktiga arbeten. Det bör också införas en s.k. bortre parentes i försäkringen (yrkande 6 delvis).

3.3 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Utgiftsområdet omfattar i huvudsak verksamheterna arbetsmarknadspolitiska program, Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader och arbetslivsfrågor samt Europeiska socialfonden. Vidare ingår tillsyns- och diskrimineringsmyndigheter, forskningsmyndigheter inom arbetslivsområdet, Arbetsdomstolen, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, vissa andra myndigheter samt delar av de av staten helägda bolagen Samhall AB och Lernia AB. Utgifter för jämställdhetspolitiska åtgärder och statliga arbetsgivarfrågor utgör också en del av utgiftsområdet.

Regeringens respektive Moderaternas, Kristdemokraternas, Centerpartiets och Folkpartiets förslag till ramar för utgiftsområdet framgår av nedanstående tabell. Oppositionspartiernas förslag är angivna i relation till regeringsförslaget. Varken Vänsterpartiet eller Miljöpartiet har lagt några alternativa förslag.

Miljoner kronor

	2001	2002	2003
Regeringens förslag	45 555	45 948	46 540
(m)	-15 940	-16 917	-17 547
(kd)	- 2 917	- 3 738	- 3 738
(c)	-14 716	-14 738	-14 910
(fp)	- 3 945	-16 245	-17 745

Propositionen

Regeringen föreslår en minskning av de totala utgifterna för utgiftsområdet med 2,3 miljarder kronor under perioden 1999–2003. Merparten av sänkningen återfinns på anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Enligt regeringen måste arbetslöshetsförsäkringen och de arbetsmarknadspolitiska programmen under 2000-talet anpassas så att de på ett bättre sätt

kan bidra till en fortsatt hög ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning. Som ett led i detta arbete har regeringen i proposition 1999/2000:98 Förnyad arbetsmarknadspolitik för delaktighet och tillväxt nyligen presenterat förslag om en aktivitetsgaranti och ett särskilt anställningsstöd som skall förbättra möjligheterna för långtidsinskrivna och äldre arbetstagare som varit arbetslösa i mer än två år att erhålla reguljärt arbete. Förslagen har utformats med tanke på de kommande förslagen om förändringar av arbetslöshetsförsäkringen som regeringen har aviserat senare under våren. Arbetet med att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden kommer också att fortsätta.

I propositionen redovisas vidare ett flertal åtgärder för att förbättra situationen för olika grupper som är utsatta på dagens arbetsmarknad såsom arbetshandikappade och invandrare. Medel kommer också att skjutas till för att Arbetskyddsstyrelsen skall kunna utöka sitt tillsynsarbete på det arbetsorganisatoriska området. Arbetsmarknadsverket får utnyttja medel för tillfälliga personalförstärkningar inom ramen för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Under åren 2001–2004 kommer 800 miljoner kronor att tas från utgiftsområdet för att omfördelas inom ramen för regeringens IT-infrastruktursatsning.

Regeringen avser vidare återkomma med förslag om att den grupp personer som deltar i arbetsmarknadspolitiska program och inte har kvalificerat sig till a-kassa skall få höjd ersättning.

Motionerna

Moderaterna framhåller i motion Fi12 att arbetsmarknadspolitiken måste bli effektivare och bör koncentreras till tre huvuduppgifter: snabbt förbättra utsatta individers möjligheter att erhålla arbete, motverka tendenser till flaskhalsar på arbetsmarknaden och renodla systemet av arbetsmarknadspolitiska insatser. Genom bättre tillväxt och effektivare regler kan besparingar göras inom utgiftsområdet. De delar av de arbetsmarknadspolitiska medlen som består av transfereringar till hushållen förs över till utgiftsområde 13. Arbetsdomstolens uppgifter förs över till det allmänna domstolsväsendet. Det införs inte något nytt medlingsinstitut utan förlikningsmannaexpeditionen behålls. Samtliga ombudsmän mot diskriminering samlas i en myndighet under detta utgiftsområde (yrkande 6 delvis).

Kristdemokraterna anför i motion Fi13 att regelsystemen för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna måste förenklas och antalet åtgärder minskas i antal. Utgiftsområdet bör tillföras medel från utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar, för riktade stödåtgärder till arbetslösa invandrare. Åtgärden flyttningsbidrag avvisas, utom eventuellt vid flyttning från storstad till landsbygd/glesbygd. Kristdemokraterna ser positivt på ett förstärkt anställningsstöd. Detta bör dock utformas utifrån en individuell handlingsplan med ett personligt anpassat stöd till den långtidsarbetslöse och ett ökat krav på aktivitet samt en begränsning till 75 % av lönekostnaden under de första sex månaderna och därefter till 25 % i ytterligare 18 månader. Vissa besparingar bör göras inom anslaget Bidrag och upphandlingar inom arbetslivsområdet samt på administration på central och regional nivå inom AMV:s organisation (yrkande 3 delvis).

Centerpartiet förordar i motion Fi14 att kraftiga strukturella besparingar görs inom utgiftsområdet. Ökade satsningar på kvalificerad yrkesutbildning och övergångsarbetsmarknader bör genomföras. De delar av utgiftsområdet som motsvarar Centerpartiets förslag om försörjningsstöd förs över till utgiftsområde 13 vilket medför besparingar som kommer att uppgå till 1 500 miljoner kronor årligen. Flyttningsbidraget gällande bohagstransport, startbidrag och medflyttandebidrag bör avskaffas. De av regeringen anvisade medlen för IT-utbyggnad bör tas från annat utgiftsområde. För att hjälpa de arbetshandikappade bör satsningar göras i syfte att stärka lönebidragsanställningar. Särskilda åtgärder bör riktas mot arbetslösa och utomnordiska medborgare som har speciellt svårt att komma in på arbetsmarknaden. Detta sker lämpligen genom förstärkning av de internationella arbetsförmedlingarna, en samordnad diskrimineringslagstiftning och övergångsarbetsmarknader. Den av regeringen föreslagna resursförstärkningen för Arbetsmarknadsverket år 2001 bör inte genomföras (yrkande 17 delvis).

Folkpartiet redovisar sin syn på anslagen till utgiftsområde 14 i motion Fi15. Arbetsmarknadspolitiken får inte kräva så stora skatteresurser att den i sig hindrar tillkomsten av nya arbeten. Folkpartiet förordar därför relativt kraftiga nedskärningar i arbetsmarknadspolitiken. Detta sker med insikt om att enskilda individer inte får samma möjligheter till AMS-kurser m.m. som med regeringens förslag. Individerna får emellertid större chanser till arbete. För de arbetshandikappade bör det dock göras större satsningar än vad regeringen föreslagit. Arbetshandikappade har, oberoende av konjunktur, alltid en svår situation på arbetsmarknaden (yrkande 6 delvis).

3.4 Utskottets ställningstagande i fråga om preliminära ramar för utgiftsområdena 13 och 14 för åren 2001–2003

Statens kostnader för utgiftsområdena 13 och 14 är nästan uteslutande styrda av nivån på arbetslösheten och volymen av de arbetsmarknadspolitiska programmen. Avgörande för utgifterna är därför hur arbetslösheten kan komma att utvecklas.

Utskottet har som framgår av avsnitt 2 ovan ställt sig bakom regeringens förslag till inriktningen av den ekonomiska politiken såvitt avser utskottets beredningsområde och till finansutskottet föreslagit ett avstyrkande av oppositionspartiernas förslag om riktlinjer. Utskottet anser att de antaganden som regeringen, enligt den ovan gjorda redovisningen, gör avseende nivån på arbetslösheten och omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna får godtas som grund för beräkningen av utgifterna på dessa två områden.

Oppositionspartiernas förslag till preliminära ramar för utgifterna avseende utgiftsområdena 13 och 14 sammanlagda framgår av nedanstående tabell.

	2001	2002	2003
Regeringens förslag	73 002	73 366	73 964
(m)	- 7 363	-17 663	-18 410
(kd)	- 9 367	-10 658	-11 158
(c)	- 2 450	-5 358	- 8 050
(fp)	- 4 545	-12 445	-13 945

Som framgår av den ovanstående tabellen är det en betydande spännvidd mellan de minskningar av utgifterna som oppositionspartierna föreslår i sina alternativ rörande utgiftsområdena 13 och 14. Vissa av de förslag som oppositionspartierna presenterar går i och för sig i samma riktning, t.ex. förslagen rörande arbetslöshetsförsäkringen. Vid en genomgång av respektive partis motion är det emellertid inte möjligt att skapa sig en klar bild av vari respektive partis besparingar består, eller hur de angivna förändringarna kan omsättas i konkreta budgetalternativ. Dessutom framkommer vid en genomgång av alla fyra partiers förslag att de tillgodoräknar sig mer eller mindre omfattande dynamiska effekter till följd av åtgärder inom andra politikområden.

Mot bakgrund av det anförda – och då oppositionens förslag till stor del bygger på en politik som utskottet inte ställer sig bakom – kan utskottet inte heller ansluta sig till de förslag från oppositionspartierna om utgiftsramar i de delar som de avviker från regeringens förslag.

Utskottet föreslår således att den av regeringen i propositionen föreslagna preliminära fördelningen på utgiftsområdena bör godtas som riktlinje för regeringens budgetarbete och att motionerna Fi12 yrkande 6 delvis, Fi13 yrkande 3 delvis, Fi14 yrkande 17 delvis och Fi15 yrkande 6 delvis, bör avstyrkas.

4 Övrig motion

I Fi46 pekar Inger Lundberg m.fl. (s) på flera lyckade projekt inom ramen för den s.k. Storstadssatsningen, som har lett till att invandrare har fått möjlighet komma in på arbetsmarknaden. Motionärerna anser att det är viktigt att resurserna och erfarenheterna från Storstadssatsningen fördelas jämnt över alla kommuner där behov finns av integrering.

Utskottet noterar de exempel på lyckade insatser inom ramen för Storstadssatsningen som motionärerna pekar på i sin motion. Som utskottet redovisat ovan syftar arbetsmarknads- och sysselsättningspolitiken till att alla skall kunna ta del av arbetsmarknaden. Utskottet har ovan redogjort för en rad åtgärder som regeringen har föreslagit för att förbättra invandrares ställning på arbetsmarknaden. Med hänsyn därtill och då Storstadssatsningen är ett projekt riktat mot de problem som finns i vissa storstadsregioner anser utskottet inte att något tillkännagivande är påkallat. Utskottet föreslår därför att motionen skall avstyrkas.

Utskottet vill avslutningsvis ännu en gång peka på att yttrandet i allt väsentligt hänvisar till, och grundas på, de slutsatser och de resonemang som redovisas i arbetsmarknadsutskottets betänkande AU7. I betänkandet som bygger på proposition 1999/2000:98 Förnyad arbetsmarknadspolitik för delaktighet och tillväxt behandlar utskottet en rad konkreta förslag på arbetsmarknadspolitikens område.

Stockholm den 11 maj 2000

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Johnny Ahlqvist

I beslutet har deltagit: Johnny Ahlqvist (s), Hans Andersson (v), Margareta Andersson (c), Mikael Odenberg (m), Björn Kaaling (s), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Laila Bjurling (s), Sonja Fransson (s), Kristina Zakrisson (s), Maria Larsson (kd), Barbro Feltzing (mp), Elver Jonsson (fp), Henrik Westman (m), Cinnika Beiming (s), Ewa Thalén Finné (m) och Carlinge Wisberg (v).

1 Allmän inriktning av politiken

Margareta Andersson (c), Mikael Odenberg (m), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Maria Larsson (kd), Elver Jonsson (fp), Henrik Westman (m) och Ewa Thalén Finné (m) anser att arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet 2 Allmän inriktning av politiken bort ha följande lydelse:

Parallellt med att arbetsmarknadsutskottet behandlat 2000 års ekonomiska vårproposition och utarbetat detta yttrande har utskottet också behandlat proposition 1999/2000:98 Förnyad arbetsmarknadspolitik för delaktighet och tillväxt och utarbetat betänkandet AU7 med anledning av propositionen.

Frågor om mål och inriktning på arbetsmarknadspolitik behandlas i båda dessa sammanhang. I betänkandet AU7 redovisar utskottet (i reservation 1) utöver generella ståndpunkter om mål och inriktning även synpunkter på vissa frågor som behandlas närmare i betänkandet.

Ekonomisk politik

Tillväxten i den svenska ekonomin är bättre än på många år. Sysselsättningen ökar och arbetslösheten sjunker samtidigt som räntan och inflationen är låg. Det är därför förvånande att den budget som regeringen presenterar, efter att större poster av engångskaraktär har tagits bort, uppvisar ett strukturellt underskott för de närmaste åren.

Dagens goda konjunktur med ökad sysselsättning leder till minskade statliga utgifter för transfereringar samtidigt som statens intäkter ökar. Om regeringen inte lyckas få balans i budgeten under så gynnsamma förhållanden, vad kommer då att hända när konjunkturen vänder?

Trots den ökning av sysselsättningen som har skett under senare år, måste utskottet notera att den aktuella situationen på arbetsmarknaden visar tydliga tendenser till att det både finns en omfattande arbetslöshet och en ökande brist på arbetskraft. Fortfarande är flera hundra tusen personer utan arbete i Sverige. Jämfört med år 1990 är drygt 400 000 färre sysselsatta, detta trots att antalet personer i arbetsför ålder har ökat med ca 100 000. Samtidigt visar undersökningar – från bl.a. Industriförbundet – att den mer akuta brist på kvalificerad arbetskraft inom tjänstesektorn som uppstod under hösten nu också börjar att visa sig inom verkstadsindustrin. Av Sveriges Verkstadsindustriers barometer för årets första kvartal framgår en kraftig ökning av bristen på kvalificerade tekniker/ingenjörer, jämfört med den förra mätningen i november. Nu anger 40 % av företagen, mot 30 % i november, att det är brist på denna typ av arbetskraft, den högsta siffran på fem år. Andelen verkstadsföretag som talar om brist på yrkesarbetare har också fördubblats sedan februari förra året. Närmare 70 % av företagen inom tele- och elektronikindustrin talar om brist i dag, mot drygt hälften i november.

Det anförda visar att företagen redan i dag har stora problem med att få tag på utbildad och yrkeskunnig arbetskraft. Om svårigheterna ökar ytterligare är risken för flaskhalsar och överhettning uppenbar, vilket i sin tur utgör ett stort hot mot tillväxten och en ökad risk för inflation.

Det är därför något förvånande att regeringen i årets vårbudget inte presenterar några förslag för att främja tillväxt och sysselsättning. Den politik som regeringen förespråkar går i stället ut på att passivt avvakta i förhoppningen att en god såväl nationell som internationell konjunktur av sig själv skall medföra ökad sysselsättning. Ett sådant synsätt kan utskottet inte ansluta sig till. I detta sammanhang vill utskottet också framhålla att det underlag som regeringen presenterar i propositionen inte är tillräckligt för att kunna bedöma vilka effekter som regeringens förslag kan komma att få. Det är inte heller tillfredsställande att regeringen, för att klara de fastställda utgiftstaken, vidtar olika bokföringsmässiga åtgärder som möjliggör en ökning av statens totala utgifter. Två exempel på sådana åtgärder är förslaget om att Arbetsmarknadsverket skall få rätt att disponera 200 miljoner kronor i avgiftsintäkter och den föreslagna nettoförsvagningen av utgiftsområde 13 på 220 miljoner kronor avseende lönegarantin. Utskottet anser därför att det finns anledning att efterlysa en korrekt och fullständig redovisning av utgifter och inkomster samt en fullödlig och tydlig information i framtida regeringsförslag.

Sammanfattningsvis skulle utskottet vilja se fler förslag om strukturella förändringar av skatterna och ett sänkt skattetryck, färre och enklare regler för företagen, modernare arbetsrätt och reformer i socialförsäkringssystemen. Endast genom att aktivt stimulera ökat företagande kan den goda tillväxten och ökningen av sysselsättningen bibehållas på lång sikt.

Arbetsmarknadspolitikens inriktning

Erfarenheter från andra länder visar att en sådan massarbetslöshet som drabbade Sverige som en följd av den stora konjunkturedgången i början av 1990-talet lätt blir permanent, eftersom många individer helt tappar kontakten med arbetsmarknaden. Utskottet anser därför att det är mycket angeläget att det vidtas kraftfulla åtgärder för öka sysselsättningen och minska arbetslösheten för att förhindra att massarbetslösheten permanentas.

För att sysselsättningen skall kunna öka måste politiken skapa förutsättningar så att fler företag kan växa och flera riktiga arbeten skapas. För att uppnå detta krävs en offensiv politik för att öka tillväxten. Skatterna på företagande och arbete måste sänkas. Modernare och bättre anpassade regelverk krävs för att underlätta startande och drivande av företag. De flesta torde i dag vara överens om att flertalet av de nya arbeten som behövs måste komma inom den privata sektorn. Bättre förutsättningar måste därför skapas för att denna sektor, och då främst tjänstesektorn, skall kunna växa. Bland annat bör särskilda lättnader införas för de hushållsnära tjänsterna. Framför allt genom att skapa regler som möjliggör en utvidgning av marknaden för hushållsnära tjänster kan ett stort antal nya arbetstillfällen skapas. Genom en sådan marknad kan många ungdomar få chansen till arbete. Härutöver måste det vidtas ett flertal andra åtgärder för att underlätta framväxten av nya arbetstillfällen i en växande tjänstesektor, exempelvis olika typer av tjänster för hushåll och industri.

För att tjänstesektorns expansion inte skall hindras i onödan krävs, som för övriga branscher, en väl fungerande arbetsmarknad. Arbetsförmedlingen har därför en viktig roll när det gäller att hjälpa arbetslösa att finna arbete och

arbetsgivarna att finna arbetskraft. I denna process måste arbetsförmedlingen aktivt verka för att den arbetssökande ökar sin rörlighet.

Den nya arbetsmarknad som har växt fram ställer allt högre krav på kompetens hos den enskilde. Kunskaper blir fort gamla. Arbetsmarknaden kommer därför att av den enskilde kräva en kontinuerlig kompetensutveckling. Det har således uppstått ett intimt samband mellan utbildning, kompetensutveckling och tillväxt. De skärpta kraven påverkar grund- och gymnasieskolan, utbildningen därefter samt i hög grad också kompetensutvecklingen i arbetslivet.

Med hänsyn till den ökade rörligheten på arbetsmarknaden kommer frågan om kompetens att alltmer bli en fråga för individen. Genom att införa ett personligt utbildningskonto eller kompetenskonto ges den enskilde möjlighet att själv välja när han eller hon vill utbilda sig. Härigenom görs det livslånga lärandet möjligt. Utbildningskontot eller kompetenskontot finansieras genom att den enskilde medges skatteavdrag för de medel som avsätts på samma sätt som nu sker för avsättning till pensionsförsäkringar. Beskattning sker när den enskilde använder pengarna för utbildning. Även arbetsgivaren kan ges rätt att avsätta lika mycket som den enskilde. Genom ett system med dessa huvuddrag förbättras möjligheterna till fort- och vidareutbildning för vuxna.

Lönebildning

Lönebildningen är av central betydelse för hur tillväxten i ekonomin skall utvecklas och därmed även för sysselsättningsutvecklingen. För att den goda tillväxten skall kunna bibehållas och sysselsättningen öka krävs att lönerna bestäms utifrån hur den övriga ekonomin utvecklas. Om lönerna tillåts stiga för mycket ökar risken för överhettning och i slutändan inflation. Lönebildningen är i första hand ett ansvar för arbetsmarknadens parter. Indirekt kan emellertid regering och riksdag på ett verkningsfullt sätt påverka villkoren för lönebildningen. Områden som är i behov av förnyelse är bl.a. arbetsrätten och arbetslöshetsförsäkringen. Även det arbetsmarknadspolitiska området måste reformeras så att reglerna förenklas och antalet åtgärder reduceras och inriktas mer på att den enskilde skall återgå till en riktig anställning.

Arbetsrätt

Arbetsrätten måste förändras så att den motsvarar de krav som förhållandena på dagens arbetsmarknad ställer. Framför allt måste reglerna bli mer flexibla så att det blir lättare att på lokal nivå träffa avtal som är bättre anpassade till det enskilda företagets eller den anställdes förutsättningar och behov. Bland annat måste det bli lättare både att visstidsanställa och anlita personal från bemanningsföretag.

I avvaktan på en mer genomgripande översyn av arbetsrätten bör ett flertal mindre förändringar kunna göras. Som exempel kan nämnas konfliktreglerna som bör ses över och fackets tolkningsföretråde i olika lagar ersättas av medel för konfliktlösning som regleras i kollektivavtal. Vidare bör det i

1999/2000:AU3y
Avvikande
meningar

lagstiftningen vad gäller rätten till stridsåtgärder införas ett proportionalitetskrav.

Med en reform av arbetsrätten i enlighet med utskottets rekommendationer skulle Sverige få en mer flexibel arbetsmarknad som skulle ge bättre förutsättningar för tillväxt. Härigenom skulle fler människor kunna få möjlighet till arbete och en god lönebildning underlättas.

1999/2000:AU3y
Avvikande
meningar

Arbetslöshetsförsäkringen

Arbetslöshetsförsäkringen är inte anpassad till en modern arbetsmarknad. Den måste förändras i en rad avseenden för att främja arbetsmarknadens funktionssätt och för att underlätta lönebildningen.

Försäkringen skall inte vara en permanent försörjningskälla utan en omställningsförsäkring. Arbetslöshetsförsäkringen bör vara allmän och obligatorisk. Den skall ge ökade incitament för den enskilde att finna ett nytt arbete men också bygga på en rimlig inkomstrelaterad ersättning. Försäkringen skall bidra till att ge den enskilde trygghet att pröva något nytt. Den bör i större utsträckning än i dag finansieras med egenavgifter eftersom högre egenfinansiering motverkar att det träffas avtal som leder till ökad arbetslöshet. Därmed främjas, som nämnts, en bättre lönebildning.

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Utskottet anser, som framgått ovan, att regelverken bör reformeras på en rad områden. När det gäller de *arbetsmarknadspolitiska programmen* har frågorna kring dessa behandlats i det ovan nämnda betänkandet. Utskottet vill emellertid även här starkt betona vikten av att åtgärderna blir färre och att reglerna blir enklare och tydligare.

Under en följd av år har olika åtgärder införts och regeländringar har varit ofta förekommande. Detta har medfört att det har blivit svårt att överblicka regelsystemet. Regeringen har gång efter annan aviserat färre åtgärder och förenklingar utan att detta lett till några mer påtagliga resultat. Det är dags att gå från ord till handling.

Arbetsmarknadsverkets verksamhet bör enligt utskottet ses över och effektiviseras. Syftet bör vara att minska omfattningen på administrationen inom AMS centralt och hos länsarbetsnämnderna på den regionala nivån. De förändringar av de arbetsmarknadspolitiska programmen som utskottet förordar leder till att resursbehovet för administration reduceras.

Med det anförda förordar utskottet att finansutskottet tillstyrker motionerna Fi12 (m) yrkandena 1 och 7 (båda delvis) samt 12, 13 och 20 (delvis), Fi13 (kd) yrkandena 1, 10 och 14 (alla delvis) samt 15, Fi14 (c) yrkandena 1, 2, 4 (alla delvis) samt 7 och 9 (delvis) och Fi15 (fp) yrkandena 1 och 14 (båda delvis), 15, 16 (delvis) och 26. Regeringens förslag bör avstyrkas.

2 Preliminära ramar för utgiftsområdena 13 och 14 för åren 2001–2003

1999/2000:AU3y
Avvikande
meningar

Mikael Odenberg, Kent Olsson, Henrik Westman och Ewa Thalén Finné (alla m) anser att avsnitt 3.4 Utskottets ställningstagande i fråga om preliminära ramar för utgiftsområdena 13 och 14 åren 2001–2003 bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan i avvikande mening nr 1 Allmän inriktning av politiken lämnat en mer övergripande beskrivning av sin syn på arbetsmarknadspolitiken. Härutöver vill utskottet än en gång framhålla att arbetslöshetsförsäkringen bör göras om till en allmän och obligatorisk försäkring som administreras av staten, inte de fackliga organisationerna, att rätten till ersättning bör begränsas i tiden och ersättningsnivån bestämmas till 75 % av den tidigare inkomsten. Den enskilde kompenseras genom sänkt skatt. För äldre arbetstagare skall dock generösare regler gälla. Reglerna för arbetslöshetsförsäkringen tillämpas i dag olika av arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna vilket inte är acceptabelt. Reglerna för arbetslöshetsförsäkringen, liksom tillämpningen av dem, bör därför omgående ses över.

Utskottet delar Moderaternas inställning att de delar av utgiftsområde 14 som avser direkta transfereringar till enskilda för tydlighetens skull bör föras över till utgiftsområde 13. Den ökning av belastningen på utgiftsområde 13 som detta medför motsvaras av en minskning av utgifterna på utgiftsområde 14.

Moderaterna anser att Arbetsdomstolens uppgifter bör föras över till det allmänna domstolsväsendet, att det inte bör införas något nytt medlingsinstitut utan att Förlikningsmannaexpeditionen bör behållas och att samtliga ombudsmän mot diskriminering som finns i dag samlas i en myndighet under utgiftsområde 14. Utskottet delar denna inställning.

Mot bakgrund av det anförda och då utskottet ovan i avvikande mening nr 1 har ställt sig bakom de allmänna riktlinjer för politiken som de kommer till uttryck i motion Fi12, anser utskottet att den av Moderaterna i nyss nämnda motion föreslagna preliminära fördelningen på utgiftsområden bör godkännas som riktlinje för regeringens budgetarbete. Detta innebär att propositionen bör avstyrkas i motsvarande delar (yrkande 6 delvis) liksom motionerna Fi13 yrkande 3 delvis (kd), Fi14 yrkande 17 delvis (c) samt Fi15 yrkande 6 delvis (fp).

Utskottets ställningstagande framgår av nedstående tabell.

Miljoner kronor

		2001	2002	2003
utg. omr. 13	utskottet	36 024	26 672	26 561
	diff. prop.	+ 8 577	- 746	- 863
utg. omr. 14	utskottet	29 615	29 031	28 993
	diff. prop.	-15 940	-16 917	-17 547

3 Preliminära ramar för utgiftsområdena 13 och 14 för åren 2001–2003

1999/2000:AU3y
Avvikande
meningar

Stefan Attefall och Maria Larsson (båda kd) anser att avsnitt 3.4 Utskottets ställningstagande i fråga om preliminära ramar för utgiftsområdena 13 och 14 åren 2001–2003 bort ha följande lydelse:

Som framgår ovan av avvikande mening nr 1 har utskottet ställt sig bakom den allmänna inriktning av politiken som presenteras i motion Fi13.

Utgiftsområde 13

Sverige är i behov av en strukturreform bl.a. för att få till stånd en bättre lönebildning. En viktig komponent i en sådan reform är en förändring av arbetslöshetsförsäkringen till en allmän och obligatorisk försäkring. För att på ett tydligare sätt göra kostnaderna för arbetslösheten synliga bör den enskilde ta ett större ansvar för finansieringen. Genom att öka avgiften till 33 % av kostnaden för försäkringen kan också en kraftig minskning av utgifterna på utgiftsområdet göras. Den enskilde kompenseras mer än väl för den höjda avgiften genom en sänkning av inkomstskatten. Även avseende arbetslöshetskassans arbetsvillkor bör det göras vissa strukturella reformer vilket också leder till minskade utgifter för statskassan.

Ett sedan tidigare uppmärksammat problem är att dagens regelverk för arbetslöshetsförsäkringen i vissa fall innebär att en arbetslös vinner väldigt lite, eller kanske t.o.m. förlorar ekonomiskt på att ta ett erbjudet arbete, jämfört med att få ersättning via försäkringen och andra bidragssystem. Utskottet hoppas därför att det förslag som regeringen har aviserat senare i vår leder till kortare sökprocesser och minskad rundgång mellan uppbärande av arbetslöshetsersättning och deltagande i olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Utskottet vill i detta sammanhang även peka på det minskade tryck på arbetslöshetsförsäkringen som de övriga förslag Kristdemokraterna lagt rörande vård, omsorg och skola samt åtgärder för främjande av tillväxt och företagande, kan beräknas leda till.

Utgiftsområde 14

De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna är i dag omkring 30 till antalet. Några enhetliga regler eller någon närmare samordning finns inte mellan dem. Utskottet anser att antalet regler måste minska och regelsystemet förenklas. Härigenom frigörs resurser som kan användas av arbetsgivare, arbetssökande och arbetsförmedlingar för att både skapa nya arbeten och förbättra matchningen på arbetsmarknaden.

De 100 miljoner kronor som regeringen anvisat för integrationsåtgärder under utgiftsområde 8 bör föras över till utgiftsområde 14 för att användas till riktade stöd för arbetslösa invandrare.

Flyttningsbidraget bör avskaffas. Besparingar bör också göras på både central och regional nivå inom Arbetsmarknadsverket samt inom arbetslivsområdet vad gäller bidrag och upphandlingar.

I 1999 års vårproposition föreslog regeringen ett förstärkt anställningsstöd för personer som varit långtidsinskrivna vid arbetsförmedlingen i mer än 3 år. Redan innan systemet hade trätt i kraft föreslogs att stödet skulle omfatta alla som varit långtidsinskrivna i mer än 2 år. Nu, för fjärde gången på ett år, föreslår regeringen att reglerna för anställningsstödet skall förändras så att det inrättas ett utökat förstärkt anställningsstöd där 75 % av lönekostnaden ersätts under 12 månader och därefter med 50 % under ytterligare 12 månader samt ett särskilt anställningsstöd under 24 månader där lönekostnaden ersätts med 75 % för den som fyllt 57 år och varit inskriven vid arbetsförmedlingen i 2 år.

Utskottet, som anser att det är bra att regeringen har insett att sänkta kostnader för arbetskraft kan leda till ökad sysselsättning, ser positivt på att det införs ett förstärkt anställningsstöd. Det är emellertid viktigt att åtgärden får möjlighet att verka fullt ut. Utskottet vill också ifrågasätta om inte de av regeringen föreslagna subventionerna är orimligt stora och innebär risk för att det skapas en osund konkurrens. Utskottet anser därför, i likhet med Kristdemokraterna, att det särskilda anställningsstödet bör utformas utifrån en individuell handlingsplan med ett personligt anpassat stöd till den långtidsarbetslöse, och ett ökat krav på aktivitet samt att stödet bör begränsas till 75 % av lönekostnaden under de första 6 månaderna och därefter till 25 % i ytterligare 18 månader.

I fråga om ramarna för budgetåren 2001–2003 anser utskottet sammanfattningsvis att den av Kristdemokraterna i motion Fi13 yrkande 3 delvis föreslagna preliminära fördelningen på utgiftsområden bör godkännas som riktlinje för regeringens budgetarbete. Detta innebär att propositionen avstyrks i motsvarande delar (yrkande 6 delvis) liksom motionerna Fi12 yrkande 6 delvis (m), Fi14 yrkande 17 delvis (c) samt Fi15 yrkande 6 delvis (fp).

Utskottets ställningstagande i fråga om ramarna för utgiftsområdena 13 och 14 framgår av nedanstående tabell.

Miljoner kronor

		2001	2002	2003
utg. omr. 13	utskottet	20 997	20 498	20 004
	diff. prop.	-6 450	-6 920	-7 420
utg. omr. 14	utskottet	42 638	42 210	42 802
	diff. prop.	-2 917	-3 738	-3 738

4 Preliminära ramar för utgiftsområdena 13 och 14 för åren 2001–2003

Margareta Andersson (c) anser att avsnitt 3.4 Utskottets ställningstagande i fråga om preliminära ramar för utgiftsområdena 13 och 14 åren 2001–2003 bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer till en början i vad Centerpartiet anför om att det bör ske en ökad samordning av försörjningsstöden och att, som en följd därav, delar av försörjningsstödet vid arbetslöshet förs över från utgiftsområdena 14 och 15 till utgiftsområde 13.

Som berörts ovan i avvikande mening nr 1 anser utskottet att arbetslöshetsförsäkringen måste göras om från en varaktig försörjning till en omställningsförsäkring. För att uppnå detta bör egenavgifterna, fram till år 2003, höjas stegvis och en överföring av ansvar ske till arbetslöshetskassorna. De 200 första dagarna bör ersättningen motsvara 80 % av inkomsten och därefter 70 % för de följande 200 dagarna. Dessutom bör kontrollen av regelverket kring arbetslöshetsförsäkringen skärpas.

Utgiftsområde 14

Inom utgiftsområdet kan kraftiga strukturella besparingar göras. Vidare bör, som utskottet nyss konstaterat, de delar av utgiftsområdet som omfattas av Centerpartiets förslag om försörjningsstöd föras över till utgiftsområde 13. Genom överföringen erhålls effektivitetsvinster motsvarande 1 500 miljoner kronor per år.

Många deltar i dag i konjunkturåtgärder av olika slag trots att Sverige befinner sig i en högkonjunktur. En sådan ordning är inte acceptabel. Ökade satsningar bör därför göras på kvalificerad yrkesutbildning och övergångsarbetsmarknader för att fler skall komma i arbete. Genom sådana satsningar kan kostnaderna för konjunkturåtgärder förväntas minska med ca 30 % utan att arbetslösheten ökar.

Andra besparingar som kan göras inom utgiftsområdet är att flyttningsbidraget gällande bohagstransport, startbidrag och medflyttandebidrag avskaffas och att den av regeringen föreslagna resursförstärkningen för Arbetsmarknadsverket på 700 miljoner kronor för år 2001 inte genomförs. Utöver detta bör de 800 miljoner kronor som enligt regeringens förslag skall tas från utgiftsområdet för IT-infrastrukturutbyggnad tas från ett annat utgiftsområde.

För arbetslösa och för utomnordiska medborgare som har särskilt svårt att komma in på arbetsmarknaden bör särskilda åtgärder riktas genom förstärkning av de internationella arbetsförmedlingarna, en bättre samordning av diskrimineringslagarna och inrättande av övergångsarbetsmarknader. Arbetshandikappade är en annan grupp som är i behov av stöd för att komma in på arbetsmarknaden. Utskottet anser därför att satsningar på lönebidragsanställningar skall ske på sätt Centerpartiet föreslår.

Mot bakgrund av det anförda och då utskottet ovan i avvikande mening nr 1 har ställt sig bakom de allmänna riktlinjer för politiken såsom de kommer till uttryck i motion Fi14, anser utskottet att den av Centerpartiet i nyss nämnda motion (yrkande 17 delvis) föreslagna preliminära fördelningen på utgiftsområdena bör godkännas som riktlinje för regeringens budgetarbete. Detta innebär att propositionen avstyrks i motsvarande delar (yrkande 6 delvis) liksom motionerna Fi12 yrkande 6 delvis (m), Fi13 yrkande 3 delvis (kd) samt Fi15 yrkande 6 delvis (fp).

Utskottets ställningstagande framgår av nedstående tabell.

Miljoner kronor

		2001	2002	2003
utg. omr. 13	utskottet	39 713	36 798	34 284
	diff. prop.	+ 12 266	+ 9 380	+ 6 860
utg. omr. 14	utskottet	30 839	31 210	31 630
	diff. prop.	-14 716	-14 738	-14 910

1999/2000:AU3y
Avvikande
meningar

5 Preliminära ramar för utgiftsområdena 13 och 14 för åren 2001–2003

Elver Jonsson (fp) anser att avsnitt 3.4 Utskottets ställningstagande i fråga om preliminära ramar för utgiftsområdena 13 och 14 åren 2001–2003 bort ha följande lydelse:

Som framgår ovan av avvikande mening nr 1 har utskottet ställt sig bakom den allmänna inriktningen av politiken så som den presenteras i Folkpartiets motion Fi15.

Utgiftsområde 13

Utskottet delar Folkpartiets uppfattning att arbetslöshetsförsäkringen skall vara en omställningsförsäkring som på ett bättre sätt än i dag stimulerar ett aktivt sökande av arbete. Den tid under vilken en medlem kan uppbära ersättning bör därför begränsas i tiden och avgiften som denne skall betala motsvara 25 % av den faktiska kostnaden för försäkringen. Dessa åtgärder ger, förutom en bättre stimulans för att få den enskilde tillbaka i arbete, även ett bättre skydd mot oärligt utnyttjande av försäkringen.

Utskottet vill också peka på Folkpartiets övriga förslag om en minskning av skatten på arbete och förslag om färre regler för företagande som ger bättre förutsättningar för att fler riktiga arbeten skall skapas. När sysselsättningen ökar blir antalet arbetslösa mindre, vilket i sin tur leder till att behovet av ersättning från arbetslöshetsförsäkringen minskar. Detsamma följer av de skattelättnader som Folkpartiet har föreslagit för hushållsnära tjänster.

Utgiftsområde 14

Svensk ekonomi har under lång tid haft problem med överhettning i samband med högkonjunkturer. Orsaken har varit en oförmåga att anpassa de offentliga åtgärderna i takt med konjunkturens svängningar. Det är därför oroväckande när regeringen nu räknar med att såväl antalet arbetsmarknadspolitiska åtgärder som deltagare skall öka, detta trots att både tillväxten och sysselsättningen ökar mer än på många år.

Utskottet anser att utgångspunkten för arbetsmarknadspolitiken måste vara att så många som möjligt skall kunna få ett riktigt arbete. Om kostnaderna för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna blir för stora, förhindras emellertid genomförandet av andra reformer som är nödvändiga för att vi på sikt skall

kunna bibehålla en fortsatt hög tillväxt och sysselsättning. Utskottet delar därför Folkpartiets uppfattning att antalet arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör minska.

Arbetshandikappade är en grupp som, oberoende av konjunkturläget, har svårt att både komma in på och att stanna kvar på arbetsmarknaden. Det är därför oerhört viktigt att staten prioriterar denna grupp för att göra det möjligt för den att få tillträde till arbetsmarknaden. Att få möjligheten att utföra ett efterfrågat arbete innebär oftast en kraftig höjning av livskvaliteten. Utskottet ställer sig därför bakom Folkpartiets förslag, att satsa närmare 100 miljoner kronor mer än regeringen föreslår, till insatser för de arbetshandikappade.

Sammanfattningsvis anser utskottet i fråga om ramarna för budgetåren 2001–2003 att den av Folkpartiet i motion Fi15 (yrkande 6 delvis) föreslagna preliminära fördelningen på utgiftsområden bör godkännas som riktlinje för regeringens budgetarbete. Detta innebär att propositionen avstyrks i motsvarande delar (yrkande 6 delvis) liksom motionerna Fi12 yrkande 6 delvis (m), Fi13 yrkande 3 delvis (kd) samt Fi14 yrkande 17 delvis (c).

Utskottets ställningstagande framgår av nedanstående tabell.

Miljoner kronor

		2001	2002	2003
utg. omr. 13	utskottet	26 847	31 218	31 224
	diff. prop.	-600	+ 3 800	+ 3 800
utg. omr. 14	utskottet	41 610	29 703	28 795
	diff. prop.	- 3 945	-16 245	-17 745

1999/2000:AU3y
Avvikande
meningar

Till finansutskottet.....	1
1 Inledning.....	1
2 Allmän inriktning av politiken.....	2
3 Utgiftstak för staten och preliminär fördelning på utgiftsområden under åren 2001–2003	12
3.1 Förutsättningar	12
3.2 Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	13
3.3 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	15
3.4 Utskottets ställningstagande i fråga om preliminära ramar för utgiftsområdena 13 och 14 för åren 2001–2003.....	17
4 Övrig motion.....	18
5 Avslutande synpunkter	19
Avvikande meningar.....	20
1 Allmän inriktning av politiken	20
2 Preliminära ramar för utgiftsområdena 13 och 14 för åren 2001– 2003	24
3 Preliminära ramar för utgiftsområdena 13 och 14 för åren 2001– 2003	25
4 Preliminära ramar för utgiftsområdena 13 och 14 för åren 2001– 2003	26
5 Preliminära ramar för utgiftsområdena 13 och 14 för åren 2001– 2003	28